

Om Læplantning ved vestjydske Landsby-Kirkegaarde.

Af fhv. Statsplantor C. Nielsen.

Naar man ser de store Fremskridt, som i den sidste Menneskealder er sket i Vestjylland paa Landbrugets og Læplantningens Omraade, ser de velbyggede Gaarde og Huse lunt bag Læ og pyntelige Haver og dernæst kaster Blikket ind over en vestjydsk Kirkegaard, tager denne sig ofte fattig og forglemt ud i Sammenligning med denne rige Udvikling. Det er, som var Fremdriften drejet uden om dette Sted. Dermed skal dog ikke tillægges Vestjyderne manglende Interesse for deres Kirkegaarde. Jeg tror, dette vilde være at gøre dem Uret. Aarsagen til, at de ser noget gammeldags-forblæst ud i Modsætning til Omgivelserne, ligger mere i de Vanskeligheder, der her særlig frembyder sig for at skaffe det fornødne Læ frem, som i manglende Sans.

Det nytter jo kun lidt, at den enkelte Gravstedsejer søger at lune og forskønne sin lille Plet, saa længe der mangler almindeligt Læ om Kirkegaarden. Alle Anlægsarbejder vil da være mer eller mindre haabløse. Her maa Fællesskabets gode Samarbejde paakaldes for at faa et Resultat frem, nemlig: en god Læramme om Kirkegaarden.

Er Læet først tilvejebragt, skal det ogsaa vise sig, at der vil blomstre en Kirkegaardskultur frem over Vestjylland.

Paa de fleste Kirkegaarde, ogsaa paa Vestkysten, er der tit ikke Plads nok for et tilstrækkeligt stærkt og bredt Læbælte inden for selve Kirkegaardsdiget. I det højeste til 1 à 2 Planterækker, og dette er ikke nok for Vestkysten. Udvide Kirkegaarden for at skaffe Plads til Læ vil i Reglen rumme saa mange Vanskeligheder, at denne Tanke maa afvises som ufremkommelig. Derimod henligger der, vel især paa Vest-

Naaletræsælbælte paa Tværsted Kirkegaard. Efter Maleri af Professor V. Irminger.

kysten, næsten altid Jordstrimler uden om Diget, dels tilhørende Kirken og dels en Art Fællesjord. Disse Arealer, der ofte ingenlunde er smaa, bør udnyttes til Læplantning.

Paa udsatte, magre Jorder vil et Naaetræsbælte altid være at foretrække som det sikreste og forøvrigt ogsaa det billigste. Et saadant Bælte anlægges bedst paa gammel, græsklædt Jord og bør være saa bredt, som Forholdene tillader, mindst paa 3 à 4 Rækker mod Vest og Nord. Mod Syd er en enkelt Række tilstrækkelig, og denne Række bør holdes i en saadan Højde, at den ikke kommer til at overskygge Kirkegaarden.

Der graves Render eller Riller $\frac{1}{2}$ m brede med en Afstand af $1\frac{1}{2}$ m fra Midte til Midte af Renden. Græstørven graves af i et Spadestiks Tykkelse og henlægges langs med og i Flugt med Rendens Kant. Jorden vendes derefter i et godt Spadestiks Dybde, saaledes at den raa Undergrund kommer godt op. I denne Rende plantes 4 à 5-aarige kraftige, føre Hvidgran med 1 m Afstand, dog med Indblanding af 25 pCt. Ædelgran (*Abies pectinata*), Nordmandsgran (*Abies Nordmanniana*) og Blaagran (*Picea pungens*). De sidstnævnte er i Ungdommen mere langsomt voksende, men skyggetaalende og derfor velegnet til at danne Underlæ, samtidig med, at de paa en heldig Maade bryder Bæltets ensformige Præg ved deres forskellige smukke Farver.

Er Jordarbejdet udført omhyggeligt, vil Planterne her forefinde en velbeskyttet Vokseplads med let Overskygge af det langs Rendens Overkant fremspirende Græs, som ogsaa bidrager til Bevarelse af passende Fugtighed for de unge Planter og hindrer andet Ukrudt i at tage Overhaand.

Her behøves ingen Skufning m. v., hvad de unge Naaetræer ogsaa bør forskaanes for. De vil ret hurtig vokse frem fra den lune Plads med ca. $\frac{1}{2}$ Alen lange Skud.

For at bevare et saadant Naaetræsbæltets Levetid længst mulig og hindre, at det med Tiden bliver aabent forneden, maa man ved tidlig og flittig Gennemhugning holde Grenekappen grøn – bevare Juletræsformen saa længe som muligt. Træerne vil da være mere modstandsdygtige mod Vind og Vejr og mere modstandsdygtige mod Svampesygdomme – og smukkere.

Hvor Jordbundsforholdene er bedre og Beliggenheden mindre udsat, foretrakkes Løvtræsbælter som mere hurtigvoksende i de første Aar, smukkere, og i det lange Løb mere varige. Jorden bør her kulegraves i mindst to Spadestiks Dybde, saaledes at Undergrunden ikke alene kommer øverst, men ogsaa kommer til at ligge i et enslykt dækkende Lag paa mindst 20 cm Tykkelse. Den underliggende Græstørv kan da ikke gro igennem.

En saadan Jordbundsbehandling er paa den vestjydske Jord ikke alene Løvtræernes bedste Vokseplads, men kræver ogsaa senere mindst Renholdelse.

For at bringe hurtig Slutning og snarest mulig faa en Læsituation frem, bør de $\frac{3}{4}$ af Træbestanden være Fyldtræ, d. v. s. hurtigvoksende og dog skaansomme Arter som Hvidel, Rødel m. fl., hvis Bestemmelse kun er at fylde op og bringe Slutning og maa derfor blive de første Træer, som hugges bort, efterhaanden som Væksten skrider frem, til Fordel for de mere varige Bestandtræer, som Røn, Elm, Ahorn, Birk m. fl. Der plantes derfor hveranden Række Bestandtræer og hveranden Række Fyldtræer med $1\frac{1}{4}$ m Afstand, dog saaledes, at hvertandet Træ i Bestandtræerækken er et Fyldtræ. Afstanden vil da mellem Bestandtræerne blive $2\frac{1}{2}$ m, naar Fyldtræet er borthugget.

Efterhaanden som Fylldræet fjernes, bør der paa aabne Steder indplantes skygge-
taalende Naaletræer, som med deres mere langsomme Vækst ikke generer den øv-
rige Træbestand, men hvis Opgave det er, efterhaanden som Løvtræstammerne bli-
ver nøgne, at danne et godt og smukt Underlæ, der særlig i Vintertiden gør sin Nytte.

Som for Naaletræbæltet gælder det ogsaa her, at Gennemhugningen foretages tid-
ligt og hyppigt, saaledes, at Grenekappen bevares længst muligt.

Mod Vest og Nord maa Bæltet være særlig stærkt – paa mindst 4 Rækker – og
her maa man især være opmærksom paa, at Anlægget er godt udført og vedligeholdt,
saaledes at Underlæet i Tidens Løb ikke skal gaa tabt.

Mod Syd maa Bestandstræerne være af lavere Vækst – Syrén, Naur, Hyld m. fl.
af Hensyn til Sol over Kirkegaarden.

Øverst: Løvtræslæbælte ved en Kirkegaard i Himmerland.
Nederst: Læbæltet paa Harboøre Kirkegaard, set fra Kirkegaarden.